

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Smjernice

za sprečavanje

sukoba interesa

u pravosuđu

SADRŽAJ

UVOD	2
MEĐUNARODNI STANDARDI I DEFINICIJE SUKOBA INTERESA	4
OSNOVNA POLAZIŠTA ZA DONOŠENJE SMJERNICA O SPREČAVANJU SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU.....	7
SMJERNICE ZA SPREČAVANJE SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU.....	9
A. NESPOJIVOST I DODATNE AKTIVNOSTI NOSILACA PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA	10
B. IZVJEŠTAVANJE O IMOVINI, PRIHODIMA, OBAVEZAMA I INTERESIMA.....	15
C. PRIMANJE POKLONA I DRUGIH KORISTI	16
D. KONTAKTI SA TREĆIM LICIMA I ZLOUPOTREBA POVJERLJIVIH INFORMACIJA.....	19
E. NEPOTIZAM	23
F. EDUKACIJA I RAZVOJ SVIJEŠTI O SPREČAVANJU SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU	26
INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVOĐENJE I PRAĆENJE PROVEDBE SMJERNICA ZA SPREČAVANJE SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU	28

UVOD

Strateška vizija bosanskohercegovačkog pravosuđa je izgradnja pouzdanog i jakog sistema vladavine prava i razvoj neovisnog, nepristrasnog, stručnog i efikasnog pravosudnog sistema koji predstavlja ključnu pretpostavku ne samo za pristupanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, već i za razvoj zrele i održive demokratije. Preduslov savremenog i uspješnog društva je dobro organizirano, profesionalno vođeno, normativno uređeno, neovisno i nepristrano, ali i odgovorno pravosuđe na koga se sa povjerenjem mogu osloniti svi građani.

Podizanje nivoa javnog povjerenja jedan je od veoma bitnih ciljeva reforme pravosudnog sektora, a unapređenje mjera za sprečavanje sukoba interesa predstavlja moćan instrument za postizanje ovog cilja, jer bez obzira na to koliko su tužilačke i sudske odluke pravične, razmjerne i legalne, percepcija o njihovoj nepravičnosti ostaje snažna ukoliko postoji sumnja u profesionalno obavljanje pravosudne funkcije zbog interesne povezanosti sa strankom u sporu.

Sukob interesa se ne definiše kao korupcija *per se*, ali slučajevi sukoba interesa mogu dovesti do koruptivnog ponašanja. Upravo sprečavanje sukoba između privatnog interesa pojedinca koji obavlja javnu funkciju i interesa same javne službe predstavlja jedan od ključnih preventivnih mehanizama za nastanak korupcije unutar javne službe, uključujući i pravosuđe.

Sprečavanje sukoba interesa u obavljanju javnih dužnosti u Bosni i Hercegovini regulisano je Zakonom o sukobu interesa u institucijama BiH, Zakonom o sprečavanju sukoba interesa u organima vlasti Republike Srpske, Zakonom o sprečavanju sukoba interesa u organima vlasti Federacije BiH i Zakonom o sprečavanju sukoba interesa u institucijama Brčko distrikta BiH. Navedeni zakoni ne odnose se na nosioce pravosudnih funkcija. Sprečavanje sukoba interesa u bosanskohercegovačkom pravosuđu djelimično je uređeno Zakonom o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH, etičkim sudačkim i tužilačkim kodeksima, te procesnim zakonima i zakonima o sudovima.

Sukob interesa je nemoguće spriječiti jednostavnom zabranom privatnog interesa nosilaca pravosudne funkcije nego je potrebno, s jedne strane uspostaviti propise i provodljive standarde ponašanja, te sistem nadzora koji bi osigurao poštivanje propisa, a s druge strane, nosioci pravosudnih funkcija moraju na sebe preuzeti odgovornost za identifikovanje i izbjegavanje sukoba interesa. Sukob interesa mora biti shvaćen kao očekivana situacija kojom se može i mora upravljati, a to podrazumijeva pravovremeno prepoznavanje rizika koji u sebi nosi istovremena prisutnost javnih i privatnih interesa, čiji ishod može biti zloupotreba funkcije i nezakonito ili nečasno pribavljanje privatnih koristi za nosioca pravosudne funkcije ili bliske osobe.

Jačanje individualne odgovornosti i organizacione kulture koja ne toleriše sukob interesa spadaju u osnovna načela politika za sprečavanje sukoba interesa. U ovom smislu od neprocjenjive je važnosti podstaći sve nosioce pravosudnih funkcija da preuzmu odgovornost za svoje djelovanje kao i za dojam koji njihovo djelovanje stvara o pravosuđu u cjelini. Od nosilaca pravosudne funkcije se očekuje da se ponašaju sa najvišim stepenom integriteta, te daju pozitivan primjer ponašanja za druge javne službenike i javnost.

Nosioci pravosudne funkcije na sebe trebaju preuzeti obavezu i odgovornost za prepoznavanje pojedinačnih slučajeva sukoba interesa, kao i rješavanja slučajeva u korist javnog interesa u situaciji kada dođe do sukoba privatnog sa javnim interesom. Od nosilaca pravosudne funkcije,

kao lica koja su izložena stalnom sudu javnosti, se očekuje da svojevrijedno prihvate određena lična ograničenja i da se u korištenju svojih prava uvijek ponašaju u skladu sa dignitetom pravosudne funkcije i principom nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa. Pri ovome, potrebno je naročito voditi računa o izgradnji povjerenja javnosti u pravosudne institucije, što podrazumijeva poklanjanje posebne pažnje ne samo rizicima od korupcije, nego isto tako i rizicima koje u sebi nose situacije stvarnog, potencijalnog i pretpostavljenog sukoba interesa.

MEĐUNARODNI STANDARDI I DEFINICIJE SUKOBA INTERESA

Smjernice OECD-a za upravljanje sukobom interesa u javnom sektoru¹ definišu sukob interesa kao „sukob između javne dužnosti i privatnog interesa javnog funkcionera, gdje interes funkcionera u privatnom svojstvu može neprimjereno uticati na obavljanje njegove službene dužnosti i obaveza“. Definisan na ovaj način, sukob interesa ima značenje stvarnog ili aktuelnog sukoba interesa. Za razumijevanje pojma stvarnog sukoba interesa važno je naglasiti da, činjenica da li je ustanovljeni sukob interesa prouzrokovao neprimjereno ponašanje ili ne, nije bitna. Ono što je važno jeste da situacija sukoba interesa postoji, da je potrebno pravilno je identifikovati i sankcionisati.

Pojam prividnog ili pojavnog sukoba interesa definisan je kao situacija „u kojoj se čini da bi privatni interesi javnog funkcionera mogli negativno uticati na obavljanje njegovih dužnosti“, ali to zapravo nije slučaj, već se samo doima da bi mogla postojati situacija sukoba interesa. Prepoznavanje ovog oblika sukoba interesa, njegovo utvrđivanje i regulisanje je također veoma važno jer se prividni sukoba interesa uvijek može pretvoriti u stvarni sukob interesa ili u zloupotrebu položaja.

Treći oblik sukoba interesa je potencijalni sukob interesa koji „nastaje kada javni funkcioner ima privatne interese koji su takve prirode da bi sukob interesa nastao ukoliko bi došlo do njegovog uključivanja u izvršavanje određenih (tj. konfliktnih) zvaničnih odgovornosti u budućnosti“. Jasno je da u ovakvim situacijama nema stvarnog sukoba interesa, međutim, sigurno je da će se sukob interesa, ukoliko navedena osoba postane nosilac predmetne javne funkcije, pretvoriti iz potencijalnog u stvarni sukob interesa. Ovaj je oblik sukoba interesa također izuzetno važan, obzirom na osobe od kojih se očekuje preuzimanje određenog javnog položaja, a koji bi došao u sukob s postojećim funkcijama privatne prirode. U takvoj situaciji propisima bi bilo nužno predvidjeti odricanje jedne od dvije funkcije.

Sprečavanje sukoba interesa, u skladu sa Smjernicama OECD-a, podrazumijeva:

- da javni interes mora uvijek biti na prvom mjestu;
- da se odluke moraju donositi na transparentan način, što podrazumijeva objektivne kontrole, odnosno uspostavljanje sistema za izjašnjavanje o interesu i postojanju sukoba interesa;
- da su individualna odgovornost i lični primjer od izuzetnog značaja;
- da je potrebno raditi na izgradnji organizacione kulture koja ne toleriše sukob interesa.

Smjernice preporučuju da bi se politika sukoba interesa trebala regulisati zakonima i kodeksima “kao primarnim izvorima“, te da je poseban naglasak potrebno staviti na područja koja su osjetljiva na korupciju poput “pokroviteljstava iz privatnoga sektora, privatizacije i deregulacijskih programa, odnosa NVO, političke aktivnosti, javno-privatnih partnerstava i razmjene zaposlenika među sektorima”.

¹ Smjernice OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) za upravljanje sukobom interesa u javnom sektoru www.oecd.org/countries/.../49106053.pdf

Smjernice naglašavaju važnost službene izjave i registrovanja interesa javnih funkcionera u trenutku imenovanja, kao i u redovitim vremenskim razmacima te kad god se navedeni interesi promjene. Iako ne navode da bi bilo nužno objavljivanje ovih izjava, podvlače da transparentna politika sukoba interesa pomaže u stjecanju povjerenja u javnosti. Pored toga, odgovornost pružanja informacija o privatnim interesima trebala bi počivati na ljudima na koje je usmjereno oko javnosti, a stoga što oni moraju preuzeti odgovornost za svoje ponašanje u obavljanju javne službe. Ovo se obično provodi pomoću pisane izjave zasnovane na uređenome postupku nakon kojega bi trebale uslijediti odgovarajuće sankcije (uključujući kaznene) za davanje netačnih podataka.

Smjernice posebno naglašavaju važnost sankcionisanja dokazane situacije sukoba interesa. Sankcije se mogu kretati od odricanja ili likvidacije interesa od strane javnog funkcionera, njegovog povlačenja iz sudjelovanja u kompromitiranom procesu odlučivanja, ograničavanja pristupa određenim informacijama, premještanja na dužnosti koja se ne nalazi u sukobu interesa, preinačenja dužnosti i odgovornosti do ostavke javnog funkcionera. Jasno je da nakon takvih sankcija mogu uslijediti i odgovarajuće krivične sankcije te poništavanje svih odluka koje su donesene za vrijeme dokazanog sukoba interesa.

Smjernice ističu da bi politika sukoba interesa trebala razviti učinkovite unutrašnje i vanjske kontrole te da bi svaka javna institucija trebala podnositi godišnje izvještaje o procjeni sukoba interesa, koja bi trebala izvijestiti javnost o slučajevima sukoba interesa, rješenjima i preduzetim sankcijama, kao i o unutrašnjim politikama institucije, itd.

Smjernice podcrtavaju izuzetnu važnost da svaka politika sukoba interesa predvidi mehanizam podnošenja prijave, te zaštitu podnositelja prijave od svih oblika pravne i ostale odmazde.

U Preporukama zemljama članicama EU o pravilima ponašanja u javnim službama, Vijeće ministara definiše sukob interesa² kao situaciju u kojoj javni funkcioner ima neki privatni interes koji je takve prirode da utiče, ili postoji pretpostavka da utiče, na nezavisno i objektivno obavljanje njenih tj. njegovih službenih dužnosti. Privatni interes se definiše kao "bilo kakva korist", što znači da obuhvata prenosive (nasljedne) ili materijalne i neprenosive ili nematerijalne prednosti. Preporuka navodi da neprenosivi sukobi interesa prouzrokuju slične negativne posljedice za izvršavanje javnih interesa te ih je stoga potrebno i regulisati kao takve.

Mada preporuke ne definišu pojmove koji se koriste kako bi se opisao spektar osoba koje bi trebale podlijegati propisima o sukobima interesa, pretpostavlja se da porodica obuhvata srodnike prvog stupnja, poput: roditelja, supružnika i djece; bliski srodnici opisuju krvnu rodbinu tazbinske veze do četvrtog stepena; osobe i organizacije od poslovne ili političke važnosti odnose se na političare, poslovne saradnike, preduzeća, neprofitne subjekte, sindikate, političke stranke, stručne organizacije, itd. Evidentno je da su porodične, prijateljske, poslovne i političke veze vrlo jake i mogu navesti javnog funkcionera da prekrši svoje javne dužnosti. Takve snažne veze trebale bi stoga biti obuhvaćene propisima kojima je cilj spriječiti i suzbiti sukobe interesa.

Vijeće Evrope nadalje preporučuje da bi svaki javni funkcioner morao objaviti postojanje sukoba interesa. Iz navedenog razloga mjerama bi trebalo predvidjeti sistem objavljivanja sukoba interesa prilikom stupanja na dužnost, kao i u redovnim izvještajima u određenim vremenskim intervalima, odnosno uvijek kada dođe do promjene u prirodi i obimu privatnih interesa.

² Preporuka Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama br. R (2000) 10 o pravilima ponašanja javnih službenika. Član 13. – sukob interesa

Pored sistema objavljivanja privatnih interesa, u skladu sa preporukom Vijeća Evrope trebalo bi svakako predvidjeti i sistem objavljivanja i odobravanja obavljanja dodatnih pozicija koje bi mogle doći u sukob s javnim položajem. Pri ovome treba voditi računa da često postoji vrlo velika vjerovatnost da su privatne pozicije koje je funkcioner stekao rezultat prethodnog imenovanja na javnu dužnost. Preporukom se, u ovom pogledu, predviđa da bi se „u skladu sa zakonskim odredbama, od javnog funkcionera trebalo zahtijevati da izvijesti i zatraži odobrenje svoga poslodavca, koji ga je postavio u javnu službu, za obavljanje određene djelatnosti, bilo naplatne ili besplatne, ili prihvatanje određenih položaja ili funkcija izvan svoga zaposlenja u svojstvu javnog službenika.

Nadalje, Vijeće Evrope preporučuje da bi se svaki sukob interesa kojega je obznanio kandidat za javnu službu ili za novo radno mjesto u javnoj službi trebao riješiti prije imenovanja.

Obzirom da je javni funkcioner najčešće jedina osoba koja zna za postojanje sukoba interesa, on ima obavezu da:

- bude na oprezu i primijeti svaki stvarni ili potencijalni sukob interesa;
- preduzme korake kako bi se takav sukob izbjegao;
- obavijesti svog nadređenog o sukobu interesa i to čim ga bude svjestan;
- postupi u skladu sa bilo kakvom konačnom odlukom o povlačenju iz takve situacije ili se odrekne koristi koja u toj situaciji izaziva sukob interesa.

U skladu sa preporukama, nosilac javne funkcije ne smije koristiti svoju funkciju za bilo koje djelovanje ili propuštanje, kao ni uticaj na druge da djeluju ili propuste djelovanje, u cilju sticanja lične ili finansijske koristi za sebe ili, člana svoga domaćinstva, člana svoje uže porodice (bračnog ili vanbračnog partnera i njegovu užu porodicu), svoga dužnika ili kreditora, nevladinu organizaciju, udruženje ili religijsku zajednicu sa kojom je povezan nosilac javne funkcije ili njegov bračni drug ili član porodice.

Nosilac javne funkcije nikada ne smije dati prednost svom ličnom interesu ili interesu lica sa kojima je povezan nad javnim interesom. Generalno pravilo je da sukob interesa postoji ukoliko se može steći utisak da nosilac javne funkcije može dati povlašteni položaj nekom licu.

Nosilac javne funkcije ne smije imati nikakav interes, finansijski ili drugi, direktni ili indirektni, ili biti uključen u poslove, zapošljavanje, transakcije ili profesionalne aktivnosti kao ni prihvatanje bilo kakvih obaveza, koje se nalaze u sukobu sa izvršavanjem njegove javne dužnosti.

Nije rijedak slučaj da se nosioci javne funkcije nađu u sukobu interesa. Sprečavanje i izbjegavanje situacija koje dovode do sukoba interesa nije primarno rješenje ovog problema i često nije ni moguće. Međutim važno je da nosilac javne funkcije bude sposoban upravljati sukobom interesa pošteno i odgovorno, što uključuje, objelodanjivanje postojanja sukoba interesa i izbjegavanje postupanja u svim stvarima gdje sukob interesa postoji, bez obzira koliko je nosilac javne funkcije siguran u svoju nepristrasnost. Ono što je bitno nije samo nepristrasno djelovanje nego dojam koji se može steći o postojanju pristrasnosti.

OSNOVNA POLAZIŠTA ZA DONOŠENJE SMJERNICA O SPREČAVANJU SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU

Polazeći od zakonom propisanih nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine da kao „...nezavisni i samostalni organ ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe,...“;

Imajući u vidu da iz međunarodno priznatih standarda, ugrađenih u relevantne dokumente kao što su Osnovni principi Ujedinjenih nacija o nezavisnosti sudstva, Evropska povelja o zakonu za sudije, preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope, Bangalorski principi sudijskog ponašanja iz 2002. godine, proizilazi da nezavisnost pravosuđa nije privilegija nosilaca pravosudne funkcije već je garancija poštivanja ljudskih prava i sloboda svake osobe - što jača povjerenje u pravosudni sistem;

Ističući da Evropska povelja o zakonu za sudije posebno naglašava da je „povjerenje javnosti u pravosudni sistem i moralni autoritet i integritet sudstva od najveće važnosti u modernom demokratskom društvu“;

Podsjećajući da Preporuka CM/Rec (2010)12 Vijeća ministara državama članicama o sudijama: nezavisnost, efikasnost i odgovornost, navodi da se sudije u svojim aktivnostima trebaju rukovoditi etičkim načelima profesionalnog ponašanja te da ta načela uključuju ne samo „...obaveze koje se mogu sankcionisati disciplinskim mjerama, već pružaju smjernice sudijama o tome kako da se ponašaju...“.

Cijeneći da Bangalorski principi sudijskog ponašanja ističu da su integritet, primjereno ponašanje i dignitet neophodni za pravilno obavljanje sudijske funkcije, a u svrhu reafirmisanja povjerenja u integritet cjelokupnog pravosudnog sistema i zadovoljenja pravila da *“Pravda ne mora samo biti zadovoljena već mora biti očigledno da je pravda zadovoljena”*;

Polazeći od obaveze istaknute Evropskom poveljom o zakonu za sudije da „...primarna odgovornost za uspostavljanje i održavanje visokih standarda sudijskog ponašanja leži na pravosuđu svake od zemalja“;

Smatrajući da je izbjegavanje situacija u kojima postoji ili može postojati sukob interesa, ili situacija u kojoj trećim licima može izgledati da postoji sukob interesa, jedna od najvažnijih obaveza nosilaca pravosudne funkcije, koja obezbjeđuje visoke etičke standarde i time integritet i nezavisnost pravosuđa;

Ističući princip sadržan, između ostalog, u Bangalorskim principima sudijskog ponašanja da „kao lice izloženo stalnom sudu javnosti, sudija mora prihvatiti neka lična ograničenja koja obični građani mogu smatrati otežavajućim, i to treba da uradi slobodno i svojevoljno“;

Podsjećajući na jedan od zaključaka Evropske komisije nakon održanog TAIEX seminara na temu „**Sukob interesa u pravosuđu**“ održanog 2015. godine u okviru Strukturiranog dijaloga o pravosuđu i drugim pitanjima vladavine prava između EU i BiH, kojim se poziva Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH da, dok se „... čeka na moguće zakonodavne pomake,..., osmisli, niz smjernica i principa u pogledu integriteta pravosuđa i prateće mehanizme nadzora;...“;

Uzimajući u obzir preporuke iz IV kruga evaluacije Grupe zemalja za borbu protiv korupcije (GRECO), kojima se Bosni i Hercegovini „preporučuje...razvijanje pravila i kontrolnih mehanizama kojima bi se sprečavao sukob interesa nosilaca pravosudnih funkcija“;

Polazeći od obaveza utvrđenih Strateškim planom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH za period od 2014. – 2018. koji predviđa da se Pravilnik o sukobu interesa članova Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH proširi na cijelu pravosudnu zajednicu;

Opredjeljujući se za obezbjeđenje uslova za primjenu najviših standarda etičkog ponašanja, jačanje integriteta i reafirmisanje povjerenja javnosti u pravosudni sistem, koji će doprinijeti jačanju vladavine prava, a koje obavezuje sve nosioce pravosudne funkcije, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH donosi:

SMJERNICE ZA SPREČAVANJE SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU

Smjernice za sprečavanje sukoba interesa u pravosuđu BiH (u daljem tekstu: Smjernice) predstavljaju niz preporuka i mjera koje bi nosiocima pravosudnih funkcija trebale poslužiti za shvatanje sukoba interesa i prepoznavanje rizika koji nosi istovremeno postojanje javnih i privatnih interesa po obavljanje njihovih dužnosti i koji mogu dovesti do zloupotrebe položaja ili nezakonitog pribavljanja koristi za sebe i/ili za interesno povezane osobe. Smjernicama se također želi potaći razvoj svijesti i odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija za ispravno postupanje u situacijama koje mogu dovesti do sukoba interesa kako stvarnog tako i perceptivnog.

Sukob interesa može kreirati situaciju u kojoj se nosilac pravosudne funkcije može naći u poziciji kršenja važećih propisa, te zbog toga biti disciplinski sankcionisan. Radi ilustracije koliko su blizu situacija sukoba interesa i počinjenja disciplinskog prekršaja, citirani su relevantni članovi Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH (u daljem tekstu: Zakon o VSTV-u) koji se odnose na disciplinsku odgovornost nosilaca pravosudne funkcije.

Smjernicama su obuhvaćene sljedeće oblasti:

- a. Nespojivost i dodatne aktivnosti nosilaca pravosudnih institucija
- b. Izvještavanje o imovini, prihodima, obavezama i interesima
- c. Primanje poklona i drugih koristi
- d. Kontakti sa trećim licima i zloupotreba povjerljivih informacija
- e. Nepotizam
- f. Edukacija i razvoj svijesti o sprečavanju sukoba interesa u pravosuđu

Navedene oblasti su identificirane kao grupe različitih potencijalnih izvora sukoba interesa, a rješenja se baziraju na važećim propisima i postojećem institucionalnom okviru, kao i međunarodnim standardima. Nosiocima pravosudnih funkcija se daju jasne upute o postupanju u prilikama koje zahtijevaju procjenu rizika od sukoba interesa i donošenje pravilnih odluka, dok se nadležnim institucijama i rukovodiocima preporučuje poduzimanje neophodnih mjera za podizanje svijesti nosilaca pravosudnih funkcija o nužnosti sprečavanja sukoba interesa.

A. NESPOJIVOST I DODATNE AKTIVNOSTI NOSILACA PRAVOSUDNIH FUNKCIJA

Važeći propisi

ZAKON O VISOKOM SUDSKOM I TUŽILAČKOM VIJEĆU BIH

Član 17. Nadležnost

Vijeće ima sljedeće nadležnosti: ...

(11) odlučuje o pitanjima nespojivosti drugih dužnosti koje sudije i tužioci obavljaju sa dužnostima sudija i tužilaca;

Član 56. i Član 57. Disciplinski prekršaji sudija/tužilaca

Disciplinski prekršaji sudija/tužilaca su: ...

7. propuštanje da traži svoje izuzeće od postupanja po predmetima kada postoji sukob interesa;...

16. upuštanje u aktivnosti koje su nespojive sa dužnostima sudije/tužioca;...

Član 82. Opća zabrana vršenja nespojivih dužnosti

(1) Sudija ili tužilac ne smije obavljati bilo kakvu dužnost koja je nespojiva s njegovom dužnosti ili dužnost za koju se može smatrati da ometa ispravno i nepristrasno vršenje dužnosti sudije ili tužioca, ili koja može imati negativan utjecaj na nezavisnost ili ugled sudijske ili tužilačke dužnosti, dovesti u sumnju njegovu sposobnost da postupi nepristrasno ili štetiti ugledu sudijske ili tužilačke dužnosti.

(2) Sudija ili tužilac ne smije biti član niti obavljati bilo kakvu dužnost u organima političkih partija, odnosno udruženjima ili fondacijama povezanim s političkim partijama i uzdržavat će se od sudjelovanja u aktivnostima političkih partija koje imaju javni karakter.

(3) Sudija ili tužilac ne smije biti član bilo kakve organizacije koja vrši diskriminaciju na osnovu rase, boje, spola, spolne opredijeljenosti, vjerske pripadnosti ili etničkog porijekla ili nacionalne pripadnosti, niti smije ugovoriti korištenje objekata koji pripadaju takvim organizacijama, i mora istupiti iz takvih organizacija odmah nakon što sazna za takvo njihovo postupanje.

Član 83. Zabrana vršenja javnih dužnosti, dužnosti iz pravne oblasti i drugih dužnosti

(1) Sudija ili tužilac ne smije vršiti bilo kakvu drugu javnu dužnost koja je nespojiva s vršenjem sudijske odnosno tužilačke dužnosti, osim ako zakonom nije drugačije propisano.

(2) Sudija ili tužilac ne smije biti advokat, notar niti obavljati druge poslove koji se obavljaju uz naplatu, a koji su nespojivi s vršenjem dužnosti sudije ili tužioca, osim ako zakonom nije drugačije propisano. Izuzetno, sudija ili tužilac mogu biti uključeni u akademske, nastavne ili slične aktivnosti u svrhu educiranja javnosti i mogu biti za njih nagrađeni.

(3) Sudija ili tužilac ne smije biti član upravnog ili nadzornog odbora javnih ili privatnih preduzeća, ili drugih pravnih osoba.

(4) Sudija ili tužilac ne smije obavljati bilo kakve druge dužnosti koje mogu ometati vršenje dužnosti sudije ili tužioca.

Član 84. Upućivanje na Vijeće

Ako predsjednik suda ili glavni tužilac smatra da sudija ili tužilac obavlja aktivnosti koje su zabranjene čl. 82. i 83. ovog zakona, sudija ili tužilac se obavještavaju o tome, a predsjednik suda ili glavni tužilac upućuje predmet Vijeću koje o tome donosi obavezujuću odluku. Postupak se uređuje Poslovnikom o radu Vijeća.

Član 85. Mišljenje o aktivnostima sudije ili tužioca

Sudija ili tužilac može od Vijeća tražiti mišljenje o tome da li su njegove aktivnosti spojive sa njegovom dužnosti i odredbama ovog zakona. Takav zahtjev treba da sadrži detalje o aktivnostima o kojima je riječ. Vijeće odgovara

na zahtjev u pismenoj formi u razumnom roku nakon primitka takvog zahtjeva. Odgovor Vijeća dostavljen u skladu sa odredbama ovog stava je obavezujući.

Član 86. Izvještavanje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća o aktivnostima

Sudije i tužioci dostavljaju Vijeću godišnji finansijski izvještaj u kojem navode, između ostalog, aktivnosti koje su obavili izvan svoje dužnosti sudije odnosno tužioca uključujući iznose koje su naplatili. Finansijski izvještaj uključuje informacije o bračnom drugu i djeci s kojom žive u istom domaćinstvu, a koji posjeduju dionice ili učestvuju u rukovođenju privatnim ili javnim preduzećima i udruženjima, uključujući političke partije. Vijeće šalje obrasce za finansijske izvještaje, a može tražiti i dodatne informacije.

KODEKSI SUDIJSKE/TUŽILAČKE ETIKE

2.2.1. Sudija/Tužilac može učestvovati u građanskim, dobrotvornim i vjerskim aktivnostima, pod sljedećim uslovima:

- (a) da izbjegava svaku aktivnost ili vezu koja bi se mogla nepovoljno odraziti na njegovu nepristrasnost ili bi ga mogla omesti u vršenju sudijske/tužilačke funkcije;
- (b) da ne koristi prestiž svog položaja za prikupljanje sredstava, osim u sudske/tužilačke ili dobrotvorne svrhe;
- (c) da izbjegava svako učešće u aktivnostima koje bi mogle rezultirati sudskim sporovima;³
- (d) da ne daje pravne, niti savjete u vezi finansijskih ulaganja.

2.2.2. Sudija/Tužilac se uzdržava od članstva u grupama i organizacijama ili učešća u javnim diskusijama kojima se, po mišljenju javnosti, podriva povjerenje u nepristrasnost sudije/tužioca i pravosuđe uopšte.

2.2.3. Sudija/Tužilac neće:

- (a) biti član političkih stranaka;
- (b) prisustvovati političkim skupovima i manifestacijama;
- (c) davati priloge političkim strankama ili kampanjama;
- (d) javno učestvovati u kontroverznim političkim diskusijama, osim po pitanjima koja se direktno tiču rada sudova, nezavisnosti pravosuđa ili fundamentalnih aspekata sprovođenja pravde;
- (e) potpisivati peticije koje bi mogle imati uticaja na neku političku odluku.

2.2.4. Sudija/Tužilac se uzdržava od ponašanja koje bi moglo kod javnosti izazvati utisak da je sudija politički aktivan.

2.2.5. Sudija/Tužilac će uzeti u obzir da bi politička aktivnost članova njegove uže porodice mogla imati uticaja na javnu predodžbu o njegovoj pristrasnosti, u kom slučaju će zatražiti svoje izuzeće.

4.9. Sudija/Tužilac može učestvovati u aktivnostima koje nisu direktno povezane sa obavljanjem sudijske/tužilačke funkcije, ukoliko takve aktivnosti ne umanjuju dignitet funkcije ili se na drugi način ne miješaju u izvršavanje te funkcije u skladu sa ovim Kodeksom, kao naprimjer:

- (a) pisati, predavati, podučavati i učestvovati u naučnim, kulturnim i stručnim aktivnostima vezanim za pravo, pravni sistem, te sprovođenje pravde;
- (b) učestvovati na javnim raspravama koje se odnose na pravo, pravni sistem i sprovođenje pravde;
- (c) biti član vladinih komisija, odbora i savjetodavnih tijela, ako takvo članstvo nije u suprotnosti sa javnim utiskom o nepristrasnosti i političkoj neutralnosti sudije/tužioca.

4.13. Sudija/Tužilac neće dopustiti da pripadnik pravne profesije koristi njegovu kuću ili stan kao ured.

Definicije

Nespojive dužnosti su sve javne dužnosti, dužnosti iz pravne oblasti i druge dužnosti koje mogu ometati vršenje dužnosti sudija i tužilaca i kao takve podliježu opštoj zabrani.

Dodatne aktivnosti su sekundarne djelatnosti nosioca pravosudne funkcije koje podliježu određenim ograničenjima u sadržajnom i finansijskom smislu, a u skladu sa principom očuvanja integriteta pravosudne funkcije.

³ Ne odnosi se na tužioce.

Smjernice za postupanje

1. Nespojive dužnosti nosilaca pravosudnih funkcija

POSLOVNE AKTIVNOSTI

1.1. Obavljanje druge službe ili poslovnih aktivnosti koje su nespojive sa obavljanjem pravosudnih dužnosti, od strane nosioca pravosudne funkcije, predstavlja sukob interesa.

1.2. Rukovođenje privatnim i javnim preduzećima i drugim pravnim licima nespojivo je sa vršenjem pravosudne funkcije.

1.3. Nosioc pravosudne funkcije mora izbjegavati korištenje svog položaja za promociju poslovnih subjekata, promociju investiranja u poslovne poduhvate, te prikupljanje sredstava za aktivnosti poslovnih subjekata.

- Ova smjernica se odnosi i na reklamiranje poslovnih subjekata kroz rad u pravosuđu, među osobljem u pravosuđu i izvan pravosuđa.
- Ova smjernica se također odnosi na promociju poslovne aktivnosti članova porodice nosioca pravosudne funkcije.

1.4. Nosioc pravosudne funkcije bi trebao izbjegavati sve poslovne transakcije, uključujući promet roba i usluga, u vrijednosti većoj od 5.000 KM sa strankama u postupku koji vodi, kao i dvije godine nakon okončanja tog postupka.

1.5. Rukovodilac pravosudne institucije ne bi trebao u postupku direktnog sporazuma nabavljati robu ili usluge za potrebe institucije od subjekata u kojima članovi porodice nosilaca pravosudnih funkcija i ostalih zaposlenih u toj pravosudnoj instituciji mogu imati finansijski interes.

POLITIČKE AKTIVNOSTI

1.6. Nosioc pravosudne funkcije ne smije biti član političkih stranaka, prisustvovati političkim skupovima i manifestacijama, davati priloge političkim strankama ili kampanjama. Nosioc pravosudne funkcije ne bi trebao javno učestvovati u kontroverznim političkim diskusijama, osim po pitanjima koja se direktno tiču rada sudova i tužilaštava, nezavisnosti pravosuđa ili fundamentalnih aspekata sprovođenja pravde, niti potpisivati peticije koje bi mogle imati uticaja na neku političku odluku.

1.7. Nosioc pravosudne funkcije bi se trebao suzdržati od svih aktivnosti koje bi u javnosti mogle biti percipirane kao podrška političkoj aktivnosti člana njegove uže porodice.

NESPOJIVOST U ODNOSU NA PRETHODNE I NOVE DUŽNOSTI

1.8. Kod procjene razloga za izuzeće u postupku, radi izbjegavanja svakog percipiranog, potencijalnog ili stvarnog sukoba interesa, nosioc pravosudne funkcije bi trebao naročito voditi računa o svim dužnostima i aktivnostima koje je obavljao prije preuzimanja pravosudne funkcije.

1.9. Rukovodilac pravosudne institucije bi posebno trebao voditi računa o svim dužnostima i aktivnostima koje je obavljao prije preuzimanje rukovodeće funkcije u pravosudnoj instituciji kada, u skladu sa zakonom i drugim propisima, odlučuje o pravima i interesima stranaka.

1.10. Nosilac pravosudne funkcije koji planira prestanak obnašanja pravosudne funkcije ne bi trebao koristiti pravosudnu funkciju i pravosudne resurse radi promoviranja svoje buduće djelatnosti i tom smislu vodit će računa o postojanju mogućih razloga za izuzeće.

2. Dodatne aktivnosti nosilaca pravosudne funkcije

POSLOVNE I FINANSIJSKE AKTIVNOSTI

2.1. Nosilac pravosudne funkcije može kupovati nekretnine i drugu imovinu, uključujući hartije od vrijednosti, upravljati tom imovinom i provoditi transakcije koje uključuju tu imovinu, imajući u vidu obavezu izvještavanja o imovini, prihodima, obavezama i interesima.

2.2. Pri raspolaganju imovinom čiji je isključivi vlasnik ili suvlasnik sa bračnim partnerom, nosilac pravosudne funkcije je dužan voditi računa da izbjegava svaki percipirani, potencijalni ili stvarni sukob interesa i sve situacije koje mogu zahtijevati njegovo izuzeće, npr. davanje u zakup nekretnina kao uredskih prostorija vladinim institucijama, notarima, advokatima i drugim licima čija je djelatnost vezana za rad pravosuđa.

OBRAZOVNE I STRUČNE AKTIVNOSTI

2.3. Nadoknada za obrazovne i stručne aktivnosti treba biti razumna i ne bi trebala preći iznos od 20 % prosječne godišnje plaće nosilaca pravosudne funkcije u BiH.

2.4. Nosiocu pravosudne funkcije mogu biti nadoknađeni troškovi puta i smještaja tokom obrazovnih i stručnih aktivnosti u skladu sa visinom stvarnih troškova, a poštujući princip ekonomičnosti trošenja javnih sredstava.

2.5. Prilikom prihvatanja obrazovnih i stručnih angažmana, nosilac pravosudne funkcije bi trebao uzeti u obzir informacije o organizatoru i učesnicima u edukaciji kako bi izbjegao mogući sukob interesa.

2.6. Nosilac pravosudne funkcije može kroz obrazovne i stručne aktivnosti raditi na unapređenju znanja i vještina pravnika. Prilikom provođenja ove aktivnosti nosilac pravosudne aktivnosti ne treba odavati informacije o pojedinačnim strankama i postupajućim nosiocima pravosudne funkcije u pojedinačnim predmetima.

2.7. Nosilac pravosudne funkcije koji učestvuje u donošenju odluke o programima edukacije sudija i tužilaca može biti predavač u izvođenju tih programa, ali za to ne bi trebao primiti naknadu.

UČEŠĆE U TIJELIMA KOJE FORMIRAJU IZVRŠNA, ZAKONODAVNA I PRAVOSUDNA VLAST

2.8. Nosilac pravosudne funkcije može učestvovati u stalnim i privremenim tijelima koje formiraju izvršna ili zakonodavna vlast samo ako se ova tijela bave pitanjima prava i pravnog sistema. Za ovo učešće nosilac pravosudne funkcije ne bi trebao primiti naknadu.

2.9. Prilikom odlučivanja o prihvatanju učešća u tijelima koje formiraju izvršna ili zakonodavna vlast, nosilac pravosudne funkcije bi trebao voditi računa o tome da ovo učešće na bilo koji način ne izaziva sumnju u njegovu nepristrasnost, političku neutralnost i nezavisnost, imajući u vidu tematiku kojom se bavi to tijelo, njegov sastav i način rada. U slučaju nedoumica, nosilac pravosudne funkcije treba zatražiti mišljenje od Komisije za sudijsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost.

2.10. Nosilac pravosudne funkcije ne bi trebao biti član organizacija koje su povezane sa agencijama za provođenje zakona, uključujući odbore i komisije za izbor i imenovanje,

odbora za razrješenje policijskih rukovodilaca, policijskih odbora, te odbora za pritužbe građana na rad policije.

2.11. Nositelj pravosudne funkcije može učestvovati u aktivnostima koje organizuju agencije za provođenje zakona ukoliko su oni organizovani u obrazovne svrhe (kao govornik, predavač ili učesnik), te u zvaničnim, javnim i ceremonijalnim događajima koji su otvoreni za javnost, izuzev onih koji se na bilo koji način mogu dovesti u vezu sa pojedinačnim predmetima u kojima su postupali ili postupaju kao nosioci pravosudnih funkcija.

2.12. Nositelj pravosudne funkcije može učestvovati u stalnim i privremenim tijelima koje formiraju pravosudna vlast, vodeći računa da ovo učešće ne utiče na provođenje njegovih redovnih dužnosti. Ukoliko se ovo učešće ne može svesti pod redovne dužnosti nosioca pravosudne funkcije za nju može primiti naknadu.

DUŽNOSTI ZAKONSKOG ZASTUPNIKA I PUNOMOĆNIKA

2.13. Nositelj pravosudne funkcije može biti zakonski zastupnik ili punomoćnik samo člana uže porodice i to ukoliko te dužnosti ne podrazumijevaju njegovo učešće u postupku pred pravosudnom institucijom u kojoj radi.

ČLANSTVO U GRAĐANSKIM ORGANIZACIJAMA

2.14. Nositelj pravosudne funkcije može biti član neprofitne građanske organizacije, te učestvovati u njenom uspostavljanju i organiziranju ukoliko neće imati funkciju pravnog i finansijskog savjetnika i ukoliko neće učestvovati u aktivnostima prikupljanja sredstava za rad te organizacije.

2.15. Prilikom donošenja odluke o pristupanju građanskoj organizaciji, nositelj pravosudne funkcije bi trebao pažljivo razmotriti ciljeve te organizacije, njene aktivnosti, izvore finansiranja, rukovodstvo i raznolikost članstva, njihove interese, veze sa vladinim tijelima, pravosudnim institucijama, političkim organizacijama, te posebno povesti računa da ta organizacija ne vrši diskriminaciju po bilo kom osnovu.

2.16. Kada odlučuje da li učestvovati u radu građanske organizacije, nositelj pravosudne funkcije treba imati u vidu aktivnosti koje su apsolutno zabranjene – udruživanje, ali i učešće u aktivnostima, kao i prešutno odobravanje koje može naštetiti nepristrasnosti i nezavisnosti pravosuđa, prikupljanje sredstava, privlačenje članova, davanje pravnih savjeta, ex parte komunikaciju, komentarisanje pojedinačnih sudskih predmeta, korištenje ugleda pozicije radi ostvarivanja koristi, te aktivnosti koje bi zahtijevale njegovo izuzeće u sudskim/tužilačkim postupcima.

3. Kako spriječiti obavljanje dužnosti nespojivih sa dužnostima nosioca pravosudne funkcije i sukob interesa koji može nastati obavljanjem dodatnih aktivnosti?

3.1. Nositelj pravosudne funkcije treba u svakoj situaciji pažljivo procjenjivati spojivost drugih dužnosti i dodatnih aktivnosti, bilo naplatnih ili besplatnih, sa obavljanjem pravosudne funkcije i uzdržavati se od obavljanja svih onih dužnosti i aktivnosti koje bi na bilo koji način mogle dovesti do stvarnog, prividnog ili potencijalnog sukoba interesa.

3.2. Imajući u vidu činjenicu da je sam nosilac pravosudne funkcije obično jedina osoba koja zna da li se nalazi u sukobu interesa, on/ona na sebe treba preuzeti teret praćenja i izbjegavanja takve situacije. Ovo podrazumijeva utvrđivanje, izbjegavanje i obznanjivanje svakog stvarnog, prividnog ili potencijalnog sukoba interesa, te povlačenje iz situacije sukoba interesa i odricanje od svake privatne koristi koju je takva situacija prouzročila.

3.3. Nosiocu pravosudne funkcije se preporučuje da prilikom donošenja odluke o spojivosti bilo koje druge dužnosti ili dodatne aktivnosti zatraži mišljenje Komisije za sudijsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost.

3.4. Nosilac pravosudne funkcije je dužan da u godišnjim finansijskim izvještajima navede potpune i istinite informacije o svim dodatnim aktivnostima, uključujući i visinu naknade.

3.5. Rukovodilac pravosudne institucije je dužan da VSTV-u uputi zahtjev za utvrđivanje nespojivosti uvijek kada smatra da nosilac pravosudne funkcije obavlja aktivnost nespojivu sa sudačkim odnosno tužilačkim dužnostima.

3.6. Putem Stalne komisije za sudijsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost, VSTV odlučuje o nespojivosti dužnosti nosioca pravosudne funkcije sa drugim dužnostima. Ukoliko se utvrdi da sudija/tužilac obavlja aktivnost nespojivu sa pravosudnim dužnostima, o tome obavještava Ured disciplinskog tužioca.

B. IZVJEŠTAVANJE O IMOVINI, PRIHODIMA, OBAVEZAMA I INTERESIMA

Važeći propisi

ZAKON O VISOKOM SUDSKOM I TUŽILAČKOM VIJEĆU BIH

Član 86. Izvještavanje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća o aktivnostima

Sudije i tužioci dostavljaju Vijeću godišnji finansijski izvještaj u kojem navode, između ostalog, aktivnosti koje su obavili izvan svoje dužnosti sudije odnosno tužioca uključujući iznose koje su naplatili. Finansijski izvještaj uključuje informacije o bračnom drugu i djeci s kojom žive u istom domaćinstvu, a koji posjeduju dionice ili učestvuju u rukovođenju privatnim ili javnim preduzećima i udruženjima, uključujući političke partije. Vijeće šalje obrasce za finansijske izvještaje, a može tražiti i dodatne informacije.

Član 56. i Član 57. Disciplinski prekršaji sudija/tužilaca

Disciplinski prekršaji sudija/tužilaca su: ...

19. namjerno davanje lažne, obmanjive ili nedovoljne informacije u vezi s prijavama za radno mjesto, disciplinskim stvarima, pitanjima unapređenja i napredovanja u službi ili bilo kojim drugim pitanjima koja su u nadležnosti Vijeća;...

Definicije

Finansijski izvještaj je izvještaj u kojem nosioci pravosudnih funkcija navode, između ostalog, aktivnosti koje su obavili izvan svoje dužnosti sudije odnosno tužioca uključujući iznose koje su naplatili. Finansijski izvještaj uključuje informacije o bračnom drugu i djeci s kojom žive u istom domaćinstvu, a koji posjeduju dionice ili učestvuju u rukovođenju privatnim ili javnim preduzećima i udruženjima, uključujući političke partije.

Imovinski karton je izvještaj o imovini nosioca pravosudne funkcije, imovini njihovih bračnih/izvanbračnih drugova i imovini djece koja s njima žive u istom domaćinstvu, kao i obavezama po osnovu nepokretne i raznih vrsta pokretne imovine (automobili, antikviteti, skupocjena umjetnička djela, dionice, krediti, štednja i dr.).

Smjernice za postupanje

1. Podnošenje finansijskih izvještaja

1.1. Nositelj pravosudne funkcije je dužan VSTV-u podnijeti potpun i tačan godišnji finansijski izvještaj najkasnije do 31. marta tekuće godine. Obrascje finansijskih izvještaja propisuje VSTV.

1.2. Novoizabrani nositelj pravosudne funkcije dužan je podnijeti VSTV-u finansijski izvještaj u roku od 30 dana od dana izbora na pravosudnu funkciju.

1.3. Nositelj pravosudne funkcije može zatražiti savjet ili mišljenje od VSTV-a vezano za popunjavanje i dostavljanje finansijskih izvještaja.

1.4. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao informisati rukovodioca pravosudne institucije o finansijskim poteškoćama koje mogu uticati na stvarnu i percipiranu nepristrasnost u njegovom radu i odlučivanju.

1.5. Rukovodilac pravosudne institucije bi trebao proaktivno djelovati u pravcu ukazivanja na obavezu blagovremenog dostavljanja potpunih i tačnih finansijskih izvještaja, te provjere da li nosioci pravosudne funkcije postupaju po ovoj obavezi.

2. Postupanje u vezi sa finansijskim izvještajima

2.1. VSTV vrši provjeru redovnog podnošenja finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija.

2.2. Ukoliko nositelj pravosudne funkcije ne dostavi na vrijeme finansijski izvještaj, VSTV ga upozorava i daje dodatni rok od 15 dana za dostavljanje izvještaja. Ukoliko nositelj pravosudne funkcije u dodatnom roku ne dostavi finansijski izvještaj, VSTV o tome obavještava UDT.

2.3. Namjerno davanje lažne, obmanjive ili nedovoljne informacije u finansijskim izvještajima može predstavljati disciplinski prekršaj iz člana 56. stav (1) tačka 19. i člana 57. stav (1) tačka 19. Zakona o VSTV-u.

C. PRIMANJE POKLONA I DRUGIH KORISTI

Važeći propisi

ZAKON O VISOKOM SUDSKOM O TUŽILAČKOM VIJEĆU BIH

Član 56. i Član 57. Disciplinski prekršaji sudija/tužilaca

Disciplinski prekršaji sudija/tužilaca su: ...

5. *prihvatanje poklona ili nagrada čija je namjena neprimjereno utjecanje na odluke ili postupke sudije/tužioca, uključujući i slučajeve kada poklon ili nagrada samo odaju utisak neprimjerenog uticaja;*

6. *korištenje dužnosti sudije/tužioca kako bi se pribavile neopravdane koristi za sebe ili druge osobe;*

KODEKSI SUDIJSKE/TUŽILAČKE ETIKE

4.11. *Sudija/Tužilac i članovi njegove uže porodice neće tražiti niti prihvatati poklone, oporuke, pozajmice i druge usluge vezane za postupanje ili propuštanje u obavljanju sudijske/tužilačke funkcije, niti će to svjesno dozvoliti sudskom/tužilačkom osoblju ili drugima koji su pod njegovim nadzorom.*

4.12. *U skladu sa zakonskim propisima koji regulišu dužnost prijavljivanja poklona, sudija/tužilac može primiti simboličan poklon, nagradu ili korist, u skladu sa prilikom u kojoj se oni daju, pod uslovom da se taj poklon, nagrada ili korist ne mogu opravdano smatrati za pokušaj uticanja na sudiju/tužioca u obavljanju sudijske/tužilačke funkcije, ili na drugi način stvarati utisak u javnosti o pristrasnosti sudije/tužioca.*

Definicije

Šta je poklon ili druga korist?

Zajednička karakteristika poklona i drugih koristi u kontekstu sukoba interesa nosilaca pravosudnih funkcija jeste da se oni daju, odnosno primaju u direktnoj ili indirektnoj vezi sa obavljanjem pravosudne dužnosti. Izazovi vezani za ovakve poklone i koristi mogu se odnositi i na njihovu neformalnu prirodu, odnosno na činjenicu da davanje i primanje poklona i drugih koristi ne podrazumijeva formalni ugovor, niti se na njihovu vrijednost plaća porez.

Pravi se razlika između privatnih poklona i drugih koristi, npr. porodice ili bliskih prijatelja, koji nisu vezani za obavljanje dužnosti u pravosuđu, te onih koji se vežu, ili se čini da se vežu za obavljanje pravosudne dužnosti.

Poklon može da bude novčani ili u novčanoj protuvrijednosti, npr. u obliku hartija od vrijednosti, plemenitih metala, umjetnina, te u formi nekretnina ili pokretne imovine, između ostalog.

U poklone spadaju i sitni/simbolični pokloni te protokolarni pokloni.

Vrijednost poklona koji se daje, odnosno prima u direktnoj ili indirektnoj vezi sa obavljanjem pravosudne dužnosti je nevažna, s obzirom na apsolutnu zabranu primanja poklona.

Druge koristi (pogodnosti i usluge) mogu da uključuju putovanja, stipendije, gostoprimstva, popuste, pozajmice i kredite, nasljedstva, besplatne usluge, oprost duga, itd.

Smjernice za postupanje

1. Zabrana primanja poklona i drugih koristi u vezi sa obavljanjem pravosudne funkcije

1.1. Nosiocu pravosudnih funkcije se zabranjuje traženje ili prihvatanje bilo kakvog poklona ili druge koristi u vezi sa obavljanjem pravosudne dužnosti.

1.2. Ova zabrana se odnosi na stranke u predmetima, njihove zastupnike, članove porodice stranaka, te svakog pojedinca koji nosiocu pravosudne funkcije ponudi poklon ili drugu korist vezanu za postupanje ili propuštanje u obavljanju pravosudne funkcije.

1.3. Nositelj pravosudne funkcije neće svjesno dozvoliti sudskom odnosno tužilačkom osoblju ili drugim uposlenima pod njegovim nadzorom da prime poklon ili drugu korist u vezi sa obavljanjem dužnosti u pravosuđu.

1.4. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao koristiti ugled svoje pozicije radi sticanja novčane ili druge koristi za sebe ili drugu osobu.

1.5. Zabrana traženja ili prihvatanja poklona ili druge vrste koristi u vezi sa obavljanjem pravosudne funkcije se odnosi i na članove porodice i domaćinstva nosioca pravosudne funkcije⁴.

1.6. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao upoznati članove svoje bliže porodice o etičkim aspektima primanja nedozvoljenih poklona ili druge koristi i upozoriti ih da ne bi trebali prihvatati nedozvoljene poklone i druge koristi, posebno imajući u vidu percepciju javnosti o nezavisnosti i nepristrasnosti nosioca pravosudne funkcije.

1.7. Zabrana traženja ili prihvatanja poklona ili druge vrste koristi je bez vremenskog ograničenja.

2. Izuzeci od zabrane primanja poklona i drugih koristi u vezi sa obavljanjem pravosudne funkcije

2.1. Informativni materijal, kao što su knjige, izvještaji, časopisi, kalendari, nosači podataka, učešće u edukaciji i konferenciji (koje ne uključuju putne troškove ili drugu nadoknadu), se ne smatraju poklonom.

2.2. Knjige i nosači podataka, kao i drugi materijali koje izdavači dostavljaju nosiocima pravosudnih funkcija bez naknade, a za službenu upotrebu, se izuzimaju od zabrane primanja poklona i drugih koristi u vezi sa obavljanjem pravosudne funkcije.

3. Primanje poklona i drugih koristi u situacijama koje nisu vezane za obavljanje pravosudne dužnosti

3.1. Primanje poklona ili drugih koristi od srodnika ili bliskih prijatelja je prihvatljivo ukoliko ne postoji veza sa obnašanjem pravosudne dužnosti i rada na predmetima, tj. ukoliko ne postoje razlozi za izuzeće nosioca pravosudne funkcije ili ako se osobe koje se smatraju srođnicima i bliskim prijateljima ne ponašaju kao posrednici trećih lica.

3.2. U posebnim prilikama, kao što su vjenčanja, rođendani i slično, nositelj pravosudne funkcije može prihvatiti poklon ili drugu korist i od drugih lica, ukoliko ne postoje razlozi za izuzeće nosioca pravosudne funkcije, ukoliko takav poklon ne izaziva sumnju o neprimjerenom uticaju, te ukoliko je vrijednost poklona u skladu sa prilikom i njihovim međusobnim odnosom.

3.3. Plaćeni troškovi putovanja (putni troškovi, smještaj i hrana) koja su vezana za učešće u pravosudnim, obrazovnim, nevladinim i vladinim programima koji su namijenjeni unapređenju zakona i pravnog sistema su dozvoljeni, s tim da bi visina troškova trebala odgovarati razumnim troškovima putovanja.

3.4. Nositelj pravosudne funkcije može zatražiti i dobiti kredit pod uslovima koji se primjenjuju na sve građane, te u vrijednosti koja je dostupna i drugim građanima.

3.5. Nositelj pravosudne funkcije ne treba prihvatiti popust ili besplatnu uslugu od bilo kojeg pravnog ili fizičkog lica koji nisu jednaki i dostupni drugim građanima.

⁴ Odnosi se na članove porodice koji su obuhvaćeni odredbama o izuzeću: bračnog odnosno vanbračnog druga, srodnika po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do drugog stepena, staratelja, staranika, usvojitelja, usvojenika, hranitelja ili hranjenika

3.6. Nositelj pravosudne funkcije može dobiti stipendiju⁵ pod istim uslovima i na osnovu istih kriterija kao i drugi prijavljeni kandidati.

3.7. Nositelj pravosudne funkcije može prihvatiti gostoprimstvo⁶ primjerene vrijednosti. Gostoprimstvo čija vrijednost prelazi razumnu visinu troškova se smatra nedozvoljenim poklonom.

4. Kako spriječiti sukob interesa u slučaju ponude (nedozvoljenih) poklona i koristi?

4.1. Nositelj pravosudne funkcije treba izbjegavati situacije u kojim bi mu neko mogao ponuditi nedozvoljen poklon ili drugu korist.

4.2. Ukoliko nositelj pravosudne funkcije nesvjesno primi nedozvoljen poklon ili drugu korist, trebao bi taj poklon što prije vratiti, ili davaocu poklona isplatiti protuvrijednost, te o tome obavijestiti rukovodioca pravosudne institucije i sačiniti službenu zabilješku.

4.3. Ukoliko se, iz bilo kojeg razloga, poklon ne može odbiti ili vratiti, o prijemu poklona se obavještava rukovodilac pravosudne institucije i sačinjava službena zabilješka.

4.4. Nositelj pravosudne funkcije treba u finansijskom izvještaju VSTV-u navesti tačne i potpune informacije o primljenim poklonima.

4.5. U slučaju nedoumice o postupanju u slučaju ponude ili prihvatanja poklona ili druge koristi, nositelj pravosudne funkcije bi trebao zatražiti mišljenje Stalne komisije za sudijsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost.

4.6. Prihvatanje poklona ili nagrada čija je namjena neprimjereno utjecanje na odluke ili postupke sudija/tužilaca, uključujući i slučajeve kada poklon ili nagrada samo odaju utisak neprimjerenog uticaja predstavlja disciplinski prekršaj.

D. KONTAKTI SA TREĆIM LICIMA I ZLOUPOTREBA POVJERLJIVIH INFORMACIJA

Važeći propisi

ZAKON O VISOKOM SUDSKOM I TUŽILAČKOM VIJEĆU BIH

Član 56. Disciplinski prekršaji sudija

Disciplinski prekršaji sudija su:...

4. odavanje povjerljivih informacija koje proizilaze iz vršenja dužnost sudije;...

11. upuštanje u neprimjerene kontakte sa strankom u postupku ili njenim zastupnikom;...

15. davanje bilo kakvih komentara, dok se predmet ne riješi na sudu, za koje se opravdano može očekivati da mogu ometati ili štetiti pravičnom postupku ili suđenju, ili nepoduzimanje odgovarajućih koraka kako bi se osiguralo da se njemu podređeni uposlenici suda također suzdrže od davanja komentara;...

Član 57. Disciplinski prekršaji tužilaca

⁵ Stipendija je djelomična ili puna finansijska pomoć za školovanje na bilo kojem nivou obrazovanja i za bilo koju vrstu obrazovanja.

⁶ Gostoprimstvo podrazumijeva prihvatanje uloge gosta u prilikama i događajima na račun drugoga, te obuhvata ručkove, večere, prijeme, noćenje, boravak i aktivnosti, između ostalog.

Disciplinski prekršaji tužilaca su:...

4. odavanje povjerljivih informacija koje proizilaze iz vršenja dužnosti tužioca;...

10. upuštanje u neprimjerene kontakte sa sudijom ili strankama u postupku;...

14. davanje bilo kakvih komentara, dok se predmet ne riješi na sudu, za koje se opravdano može očekivati da mogu ometati ili štetiti pravičnom postupku ili suđenju, ili nepoduzimanje odgovarajućih koraka kako bi se osiguralo da se njemu podređeni uposlenici tužilaštva također suzdrže od davanja komentara;...

KODEKSI SUDIJSKE/TUŽILAČKE ETIKE

2.2.3. Sudija/Tužilac neće: ...

(d) javno učestvovati u kontroverznim političkim diskusijama, osim po pitanjima koja se direktno tiču rada sudova, nezavisnosti pravosuđa ili fundamentalnih aspekata sprovođenja pravde;

.....

4.3 Sudija/tužilac, kao i svaki drugi građanin, ima pravo na slobodu izražavanja, misli, svijesti, vjeroispovijesti, udruživanja i okupljanja, ali da se u ostvarivanju tih prava, uvijek ponaša na takav način da očuva dignitet sudijskog položaja/tužilačke funkcije, nepristrasnost i nezavisnost pravosuđa.

....

4.8. Povjerljive informacije, koje dobije prilikom vršenja funkcije, sudija/tužilac neće koristiti niti otkrivati u druge svrhe....

ZAKON O SUDOVIMA FEDERACIJE BIH⁷

Član 54. Povjerljivost

Sudije i službenici suda dužni su čuvati u tajnosti sve što u toku svog rada saznaju o učesnicima u postupku i o pravnim i činjeničnim okolnostima njihovog predmeta, te su dužni čuvati kao povjerljive podatke koji nisu dostupni javnosti.

Član 55. Službena tajna

Sudije i službenici suda dužni su čuvati službenu tajnu, bez obzira na način na koji su je doznali. Pod službenom tajnom podrazumijevaju se naročito:

- 1) svi podaci koji su kao službena tajna određeni zakonom ili drugim propisom;
- 2) svi podaci koji su kao službena tajna određeni općim aktima državnih organa, pravnih lica i drugih institucija;
- 3) podaci i isprave koji su posebno određeni kao službena tajna od državnih organa, pravnih lica i drugih institucija, i
- 4) podaci i isprave koje je kao službenu tajnu odredio predsjednik suda ili ovlašteni službenik suda.

Obaveza čuvanja službene tajne traje i nakon prestanka rada u sudu.

Predsjednik suda može sudiju, odnosno službenika suda osloboditi obaveze čuvanja službene tajne, ako u pojedinom slučaju za to postoje opravdani razlozi.

Definicije

Pod nedozvoljenom komunikacijom sa trećim licima podrazumijeva se prenošenje informacija trećem licu o pitanjima koja su vezana za obavljanje pravosudne dužnosti i rad na predmetima, a koje predstavljaju povjerljive informacije.

Povjerljive informacije predstavljaju informacije koje proizilaze iz vršenja dužnosti nosioca pravosudne funkcije i koje se ne smiju otkrivati niti koristiti u nedozvoljene svrhe.

Ex parte (ili jednostrana) komunikacija je svaka komunikacija u vezi sa postupkom sa bilo kojom strankom u sporu/postupku bez prisustva druge stranke. Osnovni koncept pravednog

⁷ Čl. 85. i 86. Zakona o sudovima Republike Srpske kao i Čl. 63. i 64. Zakona o sudovima Brčko Distrikta BiH na istovjetan način regulišu pitanje povjerljivosti i čuvanja službene odnosno poslovne tajne

suđenja zasniiva se na mogućnosti da stranka istovremeno odgovori na argumente suprotne stranke. *Ex parte* komunikacija podriva taj koncept dozvoljavajući jednoj strani pristup donosiocu odluke bez prisustva druge strane.

Smjernice za postupanje

1. Zabrana odavanja povjerljivih informacija

1.1. Nositelj pravosudne funkcije ne bi smio drugim licima odavati povjerljive informacije koje proizilaze iz vršenja njihove dužnosti.

1.2. Zabrana odavanja povjerljivih informacija se odnosi i na informacije koje je nositelj pravosudne funkcije saznao u postupku koji vodi, kao i na informacije koje potiču iz drugih sudskih odnosno tužilačkih predmeta koji su mu dostupni.

1.3. Nositelj pravosudne funkcije ne bi smio otkrivati informacije koje se odnose na lične prilike stranaka.

1.4. Nositelj pravosudne funkcije ne smije upotrijebiti povjerljivu informaciju radi ostvarivanja lične koristi.

1.5. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao preduzimati sve neophodne mjere i skretati pažnju uposlenicima pravosudne institucije na obavezu čuvanja povjerljivih informacija.

2. *Ex parte* komunikacija

2.1. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao voditi računa da njegova komunikacija sa stranama u postupku i drugim licima ne dovodi u sumnju njegovu nezavisnost i nepristrasnost.

2.2. Nositelj pravosudne funkcije bi morao odbaciti svaki pokušaj strana u postupku da sa njim *ex parte* komunicira, vodeći računa o ovoj zabrani čak i kada se čini da je *ex parte* komunikacija efikasnija i praktičnija.

2.3. *Ex parte* komunikacija je dozvoljena u slučaju hitnosti, administrativnih pitanja i pitanja zakazivanja radnji u postupku, bez adresiranja suštinskih pitanja, ali samo ako nositelj pravosudne funkcije razumno prosudi da niti jedna od strana u postupku neće imati proceduralne, suštinske ili taktičke koristi od ove komunikacije, te ako nositelj pravosudne funkcije odmah obavijesti sve strane o *ex parte* komunikaciji i da im mogućnost da se o tome izjasne.

2.4. U slučaju nenamjerne *ex parte* komunikacije, nositelj pravosudne funkcije bi trebao o tome bez odlaganja obavijestiti sve strane u postupku i pružiti im mogućnost odgovora.

2.5. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao poduzeti razumne napore, uključujući i odgovarajući nadzor, kako bi osigurao da osoblje pravosudne institucije u kojoj on obavlja svoju dužnost ne krše smjernice o *ex parte* komunikaciji.

3. Kontakti sa trećim licima i medijski nastupi

3.1. Nositelj pravosudne funkcije ne bi smio javno ili privatno komentarisati završene ili predmete koji su u toku.

3.2. Nositelj pravosudne funkcije se u obavljanju svoje dužnosti može konsultovati o pravnim ili praktičnim pitanjima sa drugim nosiocima pravosudnih funkcija ili uposlenicima

pravosudnih institucija, vodeći računa da prilikom ovih konsultacija ne dobije informacije zbog kojih bi se mogao naći u sukobu interesa.

3.3. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao voditi računa da ni u privatnim razgovorima ne daje neprimjerene izjave, odnosno izjave kojima se može dovesti u pitanje njegova nepristrasnost ili dignitet pravosudne funkcije. Ovo uključuje i iznošenje podataka o karakteristikama drugih nosilaca pravosudnih funkcija jer bi to moglo uticati na pravičnost postupka.

3.4. Nositelj pravosudne funkcije treba imati u vidu da treća lica ne moraju poznavati ili tumačiti pravilno koncept nezavisnosti pravosuđa, te bi trebao imati proaktivnu ulogu u informisanju pojedinaca i javnosti o ovom konceptu i njegovim implikacijama.

3.5. Druženje nosioca pravosudne funkcije sa drugim članovima pravne struke, uključujući advokate i notare je dozvoljeno, ali nositelj pravosudne funkcije treba izbjegavati direktan kontakt sa licima uključenim u njihove predmete ili sa licima koja se pojavljuju kao stranke u postupcima koje se vode pred pravosudnom institucijom u kojoj rade.

3.6. Nositelj pravosudne funkcije bi se trebao uzdržavati od posjećivanja onih mjesta za koja postoji sumnja da su mjesta odvijanja kriminalne aktivnosti ili da ih posjećuju lica koja bi mogla biti uključena u kriminalne aktivnosti.

3.7. Nositelj pravosudne funkcije može javno iznositi svoje stavove i mišljenja u svrhu unapređenja prava i pravnog sistema te komentirati društvene pojave, ali vodeći računa o principima nepristrasnosti i nezavisnosti pravosudne funkcije.

3.8. Za istupanje u javnim i komercijalnim medijima nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao primiti naknadu.

3.9. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao u medijskim nastupima promovirati poslovne subjekte i komercijalne aktivnosti, niti ugledom svoje pozicije uticati na promociju drugih pravnih ili fizičkih lica.

3.10. Prilikom donošenja odluke da li da nastupa u javnosti, nositelj pravosudne funkcije bi trebao voditi računa o očuvanju digniteta pravosudne funkcije i povjerenja javnosti u nepristrasnost i nezavisnost pravosuđa, te uzeti u obzir sljedeće faktore: 1) da li se pitanja o kojima će govoriti tiču prava, pravnog sistema i pravosuđa, 2) da li će javnim nastupom doprinijeti edukaciji ili boljoj informisanosti javnosti o ovoj oblasti, 3) da li su to pitanja koja se tiču profesionalne zajednice ili samo njega pojedinačno, i 4) da li je o tim pitanjima bolje oglasiti se putem strukovnih udruženja.

3.11. Nositelj pravosudne funkcije će prilikom javnih nastupa voditi računa da se njegovo javno izrečeno mišljenje može protumačiti kao mišljenje pravosuđa u cjelini, čak i kada naglasi da se radi o njegovom ličnom mišljenju.

3.12. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao obavijestiti rukovodioca pravosudne institucije u kojoj obnaša dužnost o svojim planiranim istupima u javnosti, kao i već datim izjavama, u slučaju neplaniranog obraćanja javnosti.

4. Postupanje u slučaju odavanja povjerljivih informacija i *ex parte* komunikacije

4.1. Odavanje povjerljivih informacija ili upuštanje u neprimjerene kontakte sa strankom u postupku ili njenim zastupnikom predstavlja disciplinski prekršaj.

4.2. U slučaju *ex parte* komunikacije, nositelj pravosudne funkcije treba odmah obavijestiti sve strane u postupku, dati im mogućnost da se o tome izjasne i sačiniti službenu zabilješku.

4.3. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao rukovodiocu pravosudne institucije prijaviti svaki neprimjeren pokušaj strana u postupku da s njim stupe u *ex parte* komunikaciju, o čemu bi trebao sačiniti službenu zabilješku.

4.4. Ukoliko rukovodilac pravosudne institucije posumnja da nositelj pravosudne funkcije odaje povjerljive informacije koje proizilaze iz vršenja dužnosti nosioca pravosudne dužnosti, ili ima neprimjerene kontakte sa trećim licima, trebao bi o tome obavijestiti Ured disciplinskog tužioca.

E. NEPOTIZAM

Važeći propisi

Pitanje nepotizma u pravosuđu u BiH nije generalno regulisano pozitivnim propisima, osim djelimično u Zakonu o sudovima Brčko distrikta BiH kojim je propisana zabrana istovremenog zapošljavanja bračnih drugova, srodnika u pravoj liniji i srodnika u pobočnoj liniji do drugog stepena u istom sudu.⁸ Međutim, ova odredba se odnosi samo na službenike i namještenike u sudovima.

ZAKON O VISOKOM SUDSKOM I TUŽILAČKOM VIJEĆU BIH

Član 56. Disciplinski prekršaji sudija

Disciplinski prekršaji sudija su: ...

6. korištenje dužnosti sudije kako bi se pribavile neopravdane koristi za sebe ili druge osobe;

Član 57. Disciplinski prekršaji tužilaca

Disciplinski prekršaji tužilaca su: ...

6. korištenje funkcije tužioca kako bi se pribavile neopravdane koristi za sebe ili druge osobe;

Definicije

Nepotizam je posebna vrsta sukoba interesa. Mada izraz ima širu upotrebu, njegovo značenje odražava situaciju u kojoj neko lice upotrebljava svoja ovlaštenja kako bi ostvarilo određenu prednost za člana svoje porodice. Zabrana nepotizma se odnosi prvenstveno na sprečavanje zloupotrebe svog položaja, a da bi se omogućila korist za člana porodice ili drugo blisko lice.

Smjernice za postupanje

1. Postupanje u predmetima u kojima je član porodice nosioca pravosudne funkcije stranka ili ima finansijski interes

1.1. Nositelj pravosudne funkcije treba dosljedno primjenjivati pravila o izuzeću u predmetima u kojima se član njegove porodice ili drugo blisko lice pojavljuje kao stranka.

⁸ Član 58. Zakona o sudovima Brčko distrikta BiH

Ovo uključuje i predmete u kojima se član porodice nosioca pravosudne funkcije pojavljuje kao oštećeni.

1.2. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao kontaktirati druge nosioce pravosudnih funkcija, službenike agencija za provođenje zakona, državne službenike i namještenike i ostala službena lica, tražeći ili nudeći informacije o predmetima u kojima su stranke članovi njegove porodice ili druga bliska lica, niti tražiti da postupaju u njihovu korist.

1.3. Ukoliko nositelj pravosudne funkcije zna da član njegove porodice ili drugo blisko lice ima finansijski, politički ili drugi interes u predmetu, on bi trebao tražiti svoje izuzeće. Ovo podrazumijeva da nositelj pravosudne funkcije treba da uložiti razuman napor u svrhu informisanja o finansijskim, političkim ili drugim interesima članova svoje porodice.

1.4. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao odmah razmotriti mogućnost svog izuzeća iz predmeta u kojem postupuje, ako postoji vjerovatnoća da će član njegove porodice biti pozvan da učestvuje u postupku kao svjedok ili vještak.

1.5. Imajući u vidu zakonske odredbe o izuzeću, nositelj pravosudne funkcije bi trebao voditi računa o potrebi da zatraži svoje izuzeće iz predmeta i ukoliko član njegove porodice učestvuje u timu zastupnika stranaka u tom predmetu, iako se lično ne pojavljuje u postupku pred pravosudnom institucijom, te ukoliko je zaposlen ili ima finansijski ili drugi interes u firmi koja zastupa stranke u tom predmetu.

2. Zapošljavanje i angažman članova porodice⁹ nosioca pravosudne funkcije

2.1. Od nosioca pravosudne funkcije se očekuje da izbjegava nepotizam i bilo kakvo favoriziranje članova svoje porodice prilikom njihovog zapošljavanja.

2.2. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao učestvovati u procedurama za zapošljavanje članova svoje porodice.

2.3. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao koristiti svoj uticaj među kolegama i u društvu da bi osigurao zapošljavanje člana svoje porodice, čak i ako se radi o zapošljavanju u drugoj pravosudnoj ili bilo kojoj drugoj instituciji ili organizaciji. Ovo podrazumijeva i davanje preporuka.

2.4. Prilikom odabira kandidata za zapošljavanje u pravosudnoj instituciji, nositelj pravosudne funkcije koji učestvuje u odlučivanju o kandidatima bi trebao naročito voditi računa o tome da eventualni izbor člana njegove ili člana porodice drugog nosioca pravosudne funkcije bude zasnovan na objektivnim kriterijima, kvalifikacijama kandidata, da bude transparentan i da ne dovodi u sumnju objektivnost procesa.

2.5. Preporučuje se izbjegavanje zapošljavanja članova porodice nosioca pravosudne funkcije u istoj pravosudnoj instituciji.

2.6. Ukoliko uposlenik pravosudne institucije ili nositelj pravosudne funkcije postane član porodice drugog nosioca pravosudne funkcije u istoj pravosudnoj instituciji, ovakva situacija se ne treba tumačiti kao nepotističko ponašanje nosioca pravosudne funkcije per se. Međutim, ne preporučuje se da ovaj uposlenik pravosudne institucije ili nositelj pravosudne funkcije radi pod nadzorom nosioca pravosudne funkcije koji mu je postao član porodice, niti da nositelj pravosudne funkcije na bilo koji način učestvuje u donošenju odluka o statusu ovog lica.

⁹ U smislu odredaba ovih smjernica pod članovima porodice podrazumijevaju se srodnici nosioca pravosudne funkcije utvrđeni odredbama o izuzeću procesnih zakona.

2.7. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao postavljati članove svoje porodice, niti njihove poslovne partnere, kao branitelje po službenoj dužnosti u krivičnim predmetima ili zastupnike u drugim predmetima, niti uticati na kolege da to čine, čak i ako se radi o neplaćenju dužnosti.

2.8. Nositelj pravosudne funkcije može postaviti člana porodice drugog nosioca pravosudne funkcije kao branitelja po službenoj dužnosti ili zastupnika u skladu sa rasporedom i objektivnim kriterijima.

2.9. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao upućivati predmete na medijaciju članovima svoje porodice, njihovim poslovnim partnerima, niti uticati na kolege da to čine.

2.10. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao određivati za vještaka članove svoje porodice, njihove poslovne partnere, niti uticati na kolege da to čine.

2.11. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao strankama u svojim ili predmetima svojih kolega sugerirati korištenje usluga ustanova, preduzeća ili organizacija u kojima članovi njegove porodice imaju finansijsku ili drugu korist.

3. Korištenje ugleda pravosudne funkcije radi pribavljanja finansijske ili druge koristi za članove porodice

3.1. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao upozoriti članove svoje porodice da u svojim poslovnim, finansijskim i drugim aktivnostima ne koriste njegovo ime i ugled.

3.2. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao na bilo koji način učestvovati u aktivnostima člana porodice na prikupljanju sredstava u njegovim poslovnim, političkim, građanskim i drugim aktivnostima.

3.3. Nositelj pravosudne funkcije ne bi trebao javno podržavati političku kampanju člana svoje porodice ili na bilo koji način učestvovati u toj kampanji.

4. Kako spriječiti nepotizam?

4.1. Nositelj pravosudne funkcije bi trebao voditi računa da njegova pozicija ne bude iskorištena za ostvarivanje koristi člana njegove porodice ili bliskih lica, posebno imajući u vidu percepciju javnosti o nepotizmu.

4.2. Nositelj pravosudne funkcije mora upoznati članove svoje porodice i domaćinstva sa etičkim principima obnašanja pravosudne dužnosti.

4.3. Korištenje dužnosti sudije/tužioca kako bi se pribavile neopravdane koristi za sebe ili druge osobe predstavlja disciplinski prekršaj.

4.4. Propuštanje da traži svoje izuzeće od postupanja po predmetima kada postoji sukob interesa (uključujući i one razloge za izuzeće koje se odnose na postupanje u predmetima u kojima učestvuju članovi porodice) predstavlja disciplinski prekršaj.

4.5. U slučaju nedoumice o postupanju, nositelj pravosudne funkcije bi trebao zatražiti mišljenje Stalne komisije za sudijsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost.

F. EDUKACIJA I RAZVOJ SVIJEŠTI O SPREČAVANJU SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU

Važeći propisi

ZAKON O VISOKOM SUDSKOM I TUŽILAČKOM VIJEĆU BIH

Član 17. (Nadležnost) ...

(7) nadzire stručno usavršavanje sudija i tužilaca i savjetuje entitetske centre za edukaciju sudija i tužilaca i Pravosudnu komisiju Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u vezi sa usvajanjem programa stručnog usavršavanja sudija i tužilaca;

(8) određuje minimalan obim stručnog usavršavanja koji svaki sudija i tužilac mora ostvariti u toku godine;

(9) određuje početnu obuku za osobe koje su izabrane za sudije ili tužioce i nadzire ostvarivanje takve obuke;

(10) odobrava godišnji izvještaj upravnih odbora entitetskih centara za edukaciju sudija i tužilaca i Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u dijelu koji se odnosi na početnu obuku i stručno usavršavanje sudija i tužilaca;...

Odluka o formiranju stalnih komisija VSTV

...

(1) Stalna komisija za sudijsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost se bavi pitanjima u vezi sa sudijskom i tužilačkom etikom, nezavisnošću i pitanjima nespojivosti, a posebno:

a) odlučuje o jednostavnijim i nespornim upitima o spojivosti,

b) daje mišljenje Vijeću u vezi sa pitanjima nespojivosti funkcija koje obavljaju sudije i tužioci,

c) daje mišljenje Vijeću u vezi sa pritužbama podnesenim od strane sudija i tužilaca, a koji smatraju da je došlo do ugrožavanja njihove nezavisnosti,

d) ažurira etički kodeks za sudije i tužioce, te prati njegovo provođenje,

e) u saradnji sa centrima za edukaciju i drugim institucijama, kao što su udruženja sudija i tužilaca i sl., organizuje seminare, rasprave, okrugle stolove i rasprave u cilju podizanja svijesti o sudijskoj i tužilačkoj etici.

(2) O odlukama donesenim u skladu sa stavom 1) tačka a) ovog člana Stalna komisija će obavijestiti Vijeće.

Smjernice za postupanje

1.1. Nosioc pravosudne funkcije bi trebao biti svjestan da se njegovo ponašanje i odluke posmatraju kroz prizmu njegove pozicije te da je izložen stalnom sudu javnosti i u tom smislu, svojevrijedno prihvatiti ograničenja svojih sloboda u odnosu na druge građane u cilju očuvanja integriteta, nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa.

1.2. Nosioc pravosudne funkcije bi uvijek trebao imati u vidu da je sprečavanje sukoba interesa i davanje prednosti javnom nad ličnim interesom od presudne važnosti za očuvanje integriteta pravosuđa i jačanje povjerenja javnosti u pravosudni sistem.

1.3. Nosioc pravosudne funkcije bi trebao da u okviru svog kontinuiranog obrazovanja i usavršavanja posveti dužnu pažnju praćenju međunarodnih i domaćih propisa i smjernica za sprečavanje sukoba interesa.

1.4. Nosioc pravosudne funkcije bi trebao redovno pohađati edukaciju o pravosudnoj etici, sprečavanju korupcije i sukoba interesa.

1.5. Rukovodioci pravosudnih institucija bi trebali proaktivno djelovati u cilju unapređenja edukacije, kako nosilaca pravosudne funkcije, tako i ostalih uposlenika pravosudne institucije o pitanjima etike, sprečavanju korupcije i sukoba interesa.

Primjena smjernica za razvoj svijesti i edukaciju

2.1. VSTV i Centri za edukaciju sudija i tužilaca FBiH i RS bi trebali sačiniti posebne module za edukaciju sudija i tužilaca, te rukovodilaca pravosudnih funkcija i članova VSTV-a o pravosudnoj etici, sprečavanju korupcije i sukoba interesa, te preporučiti obavezno pohađanje edukacije za nosioce pravosudnih funkcija za ove module.

2.2. Rukovodioci pravosudnih institucija bi trebali redovno organizirati edukaciju o pravosudnoj etici, sprečavanju korupcije i sukoba interesa, prema gore navedenim modulima, u svojim pravosudnim institucijama.

2.3. Stalna komisija za sudijsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost bi trebala kontinuirano prikupljati i analizirati ilustrativne primjere primjene etičkih principa i prezentirati ih profesionalnoj zajednici.

INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROVOĐENJE I PRAĆENJE PROVEDBE SMJERNICA ZA SPREČAVANJE SUKOBA INTERESA U PRAVOSUĐU

U skladu sa zakonom, VSTV je nadležan za nadzor, kontrolu i prevenciju sukoba interesa, te za sankcionisanje određenih pojava sukoba interesa nosilaca pravosudne funkcije.

Zakonom o VSTV-u je propisano da VSTV odlučuje o pitanjima nespojivosti drugih dužnosti sa dužnostima nosilaca pravosudne funkcije. Rukovodilac pravosudne institucije je dužan da VSTV obavijesti o aktivnostima nosioca pravosudne funkcije za koje smatra da nisu spojive sa dužnošću sudije, odnosno tužioca. Pitanje spojivosti aktivnosti prethodno razmatra Stalna komisija za sudsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost, a VSTV donosi obavezujuću odluku. Ukoliko se radi o aktivnosti koja nije spojiva za pravosudnom dužnošću predmet se dostavlja Uredu disciplinskog tužioca na dalje postupanje.

Nosilac pravosudne funkcije može od VSTV-a sam zatražiti mišljenje o spojivosti njegove aktivnosti sa dužnostima nosioca pravosudne funkcije. Postupak za ocjenu nespojivosti je isti kao i po zahtjevu rukovodioca pravosudne funkcije i odgovor VSTV-a je obavezujući. Smjernicama se preporučuje nosiocima pravosudne funkcije obavezno konsultovanje VSTV-a, odnosno Stalne komisije za sudsku i tužilačku etiku, nezavisnost i nespojivost, o spojivosti bilo koje dodatne aktivnosti.

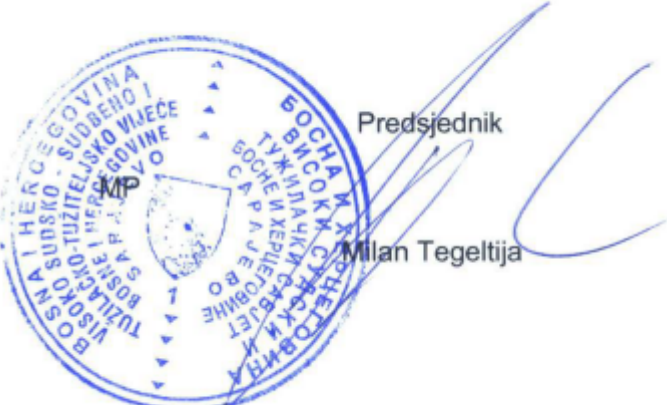
Zakonom o VSTV-u je propisano da sudije i tužioci dostavljaju VSTV-u godišnji finansijski izvještaj u kojem navode, između ostalog, aktivnosti koje su obavili izvan svoje dužnosti sudije odnosno tužioca uključujući iznose koje su naplatili. Nosioци pravosudne funkcije su dužni da u finansijskim izvještajima navedu informacije o bračnom drugu i djeci s kojom žive u istom domaćinstvu, a koji posjeduju dionice ili učestvuju u rukovođenju privatnim ili javnim preduzećima i udruženjima, uključujući političke partije. VSTV prikuplja i čuva godišnje finansijske izvještaje nosilaca pravosudne funkcije, ali zbog nedostatka odgovarajućih mehanizama ne vrši detaljnu sistemsku provjeru. Finansijski izvještaji se dostavljaju Uredu disciplinskog tužioca po njegovom zahtjevu u slučajevima kada se procjeni da bi određeni podaci sadržani u izvještaju mogli poslužiti za rješavanje disciplinskih predmeta. Strateškim planom VSTV-a za period 2014.-2018. godine, planirana je i aktivnost uspostavljanja funkcionalnog sistema za evidentiranje i provjeru finansijskih izvještaja, što podrazumijeva i njihovo javno objavljivanje. Postizanje ovih ciljeva uslovljeno je usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o VSTV-u, te uspostavljanjem odgovarajućeg mehanizma praćenja i provjere, kao i efikasnog sankcionisanja navođenja neistinitih podataka i nedostavljanje finansijskih izvještaja.

Upuštanje u aktivnosti koje su nespojive sa pravosudnim dužnostima, odavanje povjerljivih informacija, prihvatanje poklona i nagrada, korištenje dužnosti kako bi se pribavile neopravdane koristi za sebe ili druge osobe, propuštanje da traži svoje izuzeće od postupanja po predmetima kada postoji sukob interesa, upuštanje u neprimjerene kontakte sa strankom u postupku ili njenim zastupnikom, te bilo kakvo drugo ponašanje koje predstavlja ozbiljno kršenje službene dužnosti ili dovodi u pitanje povjerenje javnosti u nepristrasnost i kredibilitet sudstva, u skladu sa Zakonom o VSTV-u predstavljaju, između ostalog, disciplinske prekršaje nosilaca pravosudne

funkcije. Disciplinske postupke pokreće Ured disciplinskog tužioca, po pritužbama ili službenoj dužnosti. U skladu sa Zakonom o VSTV-u i drugim relevantnim propisima, Ured disciplinskog tužioca će pokrenuti disciplinski postupak kada provjerom utvrdi da postoji razumna osnova za vjerovanje da je nosilac pravosudne funkcije učinio disciplinski prekršaj. Disciplinski postupak provode prvostepena i drugostepena disciplinska komisija VSTV-a.

VSTV je nadležan da nadzire stručno usavršavanje sudija i tužilaca i savjetuje entitetske centre za edukaciju sudija i tužilaca i Pravosudnu komisiju Brčko Distrikta BiH u vezi sa usvajanjem programa stručnog usavršavanja sudija i tužilaca. Uvođenje obavezne obuke, organizovanje radionica i okruglih stolova iz oblasti etike, korupcije i sprečavanja sukoba interesa, značajan je doprinos podizanju svijesti nosilaca pravosudne funkcije o štetnosti sukoba interesa, neophodnosti poduzimanja mjera na njegovom sprečavanju, sposobnosti prepoznavanja situacija koje mogu dovesti do sukoba interesa, te jačanju vlastite odgovornosti.

Broj: 08-02-3-2078-1/2016
Datum: 8. juli 2016. godine

Predsjednik
Milan Tegeltija